

Cesta po okraji horského kopce představuje padesát kilometrů koncentrované velebnosti. Vzduch je čirý a opojný, jste na Střeše světa. Hlava se mírně, ale ne nepříjemně točí. I člověk jinak zcela střízlivý cítí, že ještě chvíli, a napíše báseň. Luzné vidiny z neskutečna se promítají do pohádkového skutečna, dokud vás řidič zdvořile, ale energicky neprobudí. Zajímavé, podíváte se do propasti, na kterou významně ukazuje, ale nepocítujete nic; neděsí vás to. Máte mlhavou jistotu, že i kdybyste vypadli z džípu, poplachtíte lehce a luzně povětřím a možná, že se rozhodnete vůbec uletět; šofér je strašpytel. Růžově stříbřitý opar naplňuje vesmír i duši, horský kotel, po jehož hřebenu se vine cesta, jemně a půvabně tančí, kamenné kolosy se naklánějí nalevo – napravo – nalevo...

Jistě se shodneme, že bude rozhodně lepší, budou-li se v Tibetu točit turbíny elektráren než modlitební mlýnky a budou-li z tibetských hor vzlétat do vesmíru ne modlitby na perutích dýmu, nýbrž solidní meziplanetární koráby, pro něž je tibetské plató ideálním startovištěm.

Ale zatím v Tibetu je feudální řád; na tom nic nemění, že dalajláma rozumí motocyklům a jeho sestra že létá do Pekingu moderním letadlem. [...]

Jaká je tedy perspektiva Tibetu?

I v tom se shodneme, že jediná: socialismus. Vyspělý státní průmysl, kolektivní zemědělství a pastvinářství. Silná dělnická třída, vyspělé rolnictvo. Zatím není ani to, ani ono.

Vzpomínám si, jak jsme jednou při besedě o Tibetu citovali dalajlámův výrok z konference o tibetské autonomii z dubna 1956 ve Lhasě:

„Socialismus představuje společnost skutečně šťastnou,“ řekl tehdy dalajláma, „a jinou cestu než k socialismu Tibet volit nebude.“

Karel Beba: Tibet „tajemný“ ... a umírající

Píšící zpravodaj ČTK Karel Beba patřil do skupiny novinářů z různých zemí světa, kteří v létě 1955 přijali pozvání Čínské lidové republiky navštívit Tibet. Smyslem jejich návštěvy bylo především přesvědčit svět o oprávněnosti „mírového osvobození“ Tibetu, které konečně přinese závan nových, lepších pořádků. Delegace navštívila „zemi sněhů“ uprostřed desetiletého mezidobí ohraničeného podepsáním Sedmnáctibodové dohody o podmínkách mírového osvobození Tibetu a lhaským povstáním. I když mnozí

Tibeťané v té době ještě věřili v socialismus a v mírové soužití s čínskými komunisty, z východního Tibetu již přicházely zprávy o krutém útlu a útocích na religiózní instituce. Do útěku dalajlamy do Indie a masakru lhaských povstalců čínskou armádou zbývaly 4 roky. Karel Beba vnímal tibetskou společnost 50. let jako „středovek mezi námi“, jako přežitek, který musí být překonán. Na svých fotografiích zachytil „tajemný“ svět na pokraji zániku.

50. léta v Tibetu

1948 Tibetská vláda vypravuje do zahraničí významnou obchodní delegaci, aby podala důkaz o nezávislosti státu. Velká Británie a USA udělají vzhledem k prohlášení tibetské nezávislosti svá víza do tibetských pasů.

1949 Komunistická deklarace lidové Číny o „osvobození“ Tibetu vyvolává obavy, tibetská zahraniční kancelář žádá o podporu v dopise britskému ministru zahraničí Ernestu Bevinovi. Je přiložena kopie dopisu zasláního předsedovi Mao Ce-tungovi, ve kterém se vysvětluje, že Tibet je nezávislý stát, a proto by nová čínská vláda měla respektovat stanovené hranice. V prosinci posílá tibetská vláda telegram, v němž žádá Velkou Británii o podporu přijetí Tibetu do OSN.

1950 40 000 jednotek Čínské lidové osvobozené armády útočí na Čamdo, město na východě Tibetu. O dva dny později je tibetská armáda o 8 000 mužích poražena a guvernér provincie Ngaphö Ngawang Džigme je zadržen jako rukojmí.

1951 Tibetská delegace je v Pekingu donucena podepsat Sedmnáctibodovou dohodu, aniž by k tomu měla od své vlády oprávnění. Komunistická Čína vtiskne na listinu padělanou tibetskou pečeť. Do Lhasy přicházejí desetitisíce čínských vojáků.

1952 Desátý pančhenlama přijíždí do Lhasy a setkává se s dalajlamou. Sedmnáctibodová dohoda mezi ústřední lidovou vládou Číny a místní vládou Tibetu se začíná realizovat, výsledkem je vytvoření Tibetského pracovního výboru.

1954 Indie a Čína podepisují dohodu založenou na pěti zásadách mírového soužití (paňčašila) a Indie opouští ideu nezávislosti Tibetu. Dalajlama navštívuje Peking a jedná s představiteli ČLR. Zvyšuje se počet utečenců z provincií Amdo a Kham, uprchlíci přinášejí stále hrůznější svědectví o komunistických útocích na náboženství a náboženské instituce.

1956 Dalajlama, kterému je v té době 21 let, přijíždí do Indie na oslavy Buddha džajanti, 2 500. výročí Buddhova narození. Diskutuje o možnosti azylu s premiérem Néhrúem, ale čínský premiér Čou En-laj ho přesvědčí, aby se vrátil zpět domů, a slíbí mu, že se Peking bude snažit o napravení situace v Tibetu. Čína sestavuje Přípravný výbor pro zřízení Tibetské autonomní oblasti, který má nahradit tibetskou vládu.

1958 Sdružením 23 khampských náčelníků vzniká partyzánská protičínská skupina, nazvaná Čuži gangdug (Čtyři řeky, šest pohoří) v čele s Gönpo Tašim. Nová žlutá vlajka se dvěma zkříženými meči se stává standartou tibetského hnutí odporu. V červnu shazuje CIA khampským bojovníkům z letadla první dodávku zbraní. Tibetské odbojové skupiny pronikají i do centrálního Tibetu.

1959 Ve Lhasě propuká povstání. Čína povstání potlačuje, výsledkem je 87 000 mrtvých Tibeťanů. Dalajlama odchází do Indie a do exilu ho následuje 80 000 Tibeťanů. Čínský premiér Čou En-laj oznamuje rozpuštění tibetské vlády. Dalajlama vypovídá Sedmnáctibodovou dohodu, ke které byly „tibetská vláda a tibetský lid donuceny hrozbou zbraní“. V Mansúri v severní Indii je zformována tibetská exilová vláda.

1960 Nepálský Mustang se stává základnou neoficiální tibetské gerily, která pokračuje v odporu proti čínské okupaci Tibetu. Tibetská exilová vláda se přesunuje do Dharamsaly v severní Indii. Mezinárodní komise právníků vydává první zprávu o Tibetu, v níž kritizuje Čínu za „lehkomyslné zabití Tibeťanů“ a nesouhlasí se závazky vyplývajících ze Sedmnáctibodové dohody. Je vytvořen tibetský exilový parlament.

Přehled dějin zpracován podle článku otištěného v časopise Tibetské listy č. 15 – jaro 2002.

Fotografie pocházejí ze soukromého archivu Karla Beby a z Fotobanky ČTK.

Koncept: o.s. Potala

Kurátor: Petr Králík